

outsider

35mm, barvni, 100 minut

producent TV Slovenija - kulturno umetniški program in Bindweed Soundvision

režija Andrej Košak **scenarij** Andrej Košak **fotografija** Sven Pepeonik **glasba** Saša Lošič

montaža Zlatjan Čučkov **igrajo** Davor Janjič, Nina Ivanič, Zijah Sokolović, Uroš Potočnik, Miranda Caharija, Demeter Bitenc, Jure Ivanušič

Kaj je lahko narobe s filmom, ki niti malo ne skriva, da želi ugajati občinstvu, hkrati pa je dovolj spretno posnet, da mu to tudi zares uspeva? Načeloma nič, če gre, denimo, za ameriški, britanski, hongkonški, celo francoski ali nemški izdelek, v okviru skromne slovenske produkcije, ki se že dolga leta praviloma odvíja kar mimo gledalcev, saj ima dovolj problemov sama s sabo, pa takšen redek ptič pomeni domala eksces. In Košakov **Outsider** je "ekscesen" vsaj v treh pogledih: prvič, ker gre za debitantski film, za tako rekoč prvi resen preizkus vzhajajočega ga režiserja – pa si že drzne pritegniti množično občinstvo; drugič, ker se mladenič ne razglasa za "avtorja", kot je v naših krajih običaj, marveč brez sramu priznava, da je želel narediti film "za gledalce"; in tretjič, ker ga kritika kljub temu ni raztrgala, ampak mu celo priznava določene kvalitete. Seveda bi se našlo še kaj, saj se "grehi" v takšnih primerih običajno kar lepijo drug na drugega, toda čemu dlakocepiti ob filmu, ki se sam ne meni dosti za malenkosti.

Prav za to namreč gre, zakaj, v **Outsiderju** ni niti sledu tiste pretencioznosti, ki se navadno manifestira v pretirani estetizaciji slike, domnevem perfekcionizmu posnetka, problematiziranju povsem nedolžnih situacij in iskanju globljih pomenov v najbolj neznatnih detajlih, zato pa skoraj vedno zgreši celoto. Pri Košaku je vse podrejeno naraciji, ki je sicer preprosta, tu in tam celo preveč površna in nedorečena, vendar dovolj obložena z dogajanjem, da teče brez posebnih zastojev. Neogibni konflikti, ki poganjajo dogajanje in vzdržujejo potrebno napetost pripovedi, so zadosti razvidni, četudi ne zmeraj do kraja utemeljeni in izpeljani, a poglavitno je, da so – bolj ali manj posrečeno – vselej vpeti v celostni lok okvirne zgodbe. Karakterizacija likov je spričo takšnega koncepta nujno enostranska, včasih kar anekdotično skopa, a to je pač neizogibni davek žanrski zasnovi filma in iz nje izvirajoči potrebi po gladki, tekoči pripovedi, ki zaradi detajlov ne sme izgubiti tempa, če želi ohraniti zadostno komunikativnost. Ker je slednja konec koncev temeljni imperativ filma, se ne smemo čuditi, če je vse tisto dogajanje, ki nakazuje časovno zgodovinske in kulturne koordinate pripovedi ter včasih celo sili v ospredje, zajeto zgolj na površini in ima pretežno le dekorativno vrednost. Bolj moteče je, da ta "dekoracija" – zaradi preobilja – vse prevečkrat duši samo pripoved. Natančneje rečeno, snovi je vsaj za dva celovečerca,

kar ima sicer to blagodejno posledico, da v filmu ni praznih mest, da se nenehno kaj dogaja in da je na tej ravni vse skupaj dovolj gledljivo, v isti sapi pa nastajajo težave pri izpeljavi osrednje melodramske zasnove, ki zaradi množice stranskih dogajanj, zgodb in zgodbic sproti izgublja emocionalni naboj. Zato tudi tragični konec ne izzveni tako prepričljivo, kot bi lahko.

Kljub temu pa je **Outsider** eden redkih slovenskih filmov, ki gledalcu ne dela težav glede kraja in časa dogajanja, razvidnosti naracije in prepoznavnosti osrednjih likov (in občinstvo zna vse to ceniti, kot dokazuje za naše razmere izjemen obisk). K temu nedvomno prispevata dve posrečeni "potujitveni" potezi, s katerima si je Košak razširil manevrski prostor in ga hkrati napolnil z dobršno mero balkanske "epske" atmosfere, sicer značilne za jugofilm. Po eni strani je namreč svojo zgodbo postavil v pozna sedemdeseta leta, natančneje v čas, ko se je v ljubljanskem Kliničnem centru iztekalo Titovo življenje in je bila Ljubljana bolj jugoslovanska kot slovenska prestolnica, po drugi strani pa je v glavno vlogo postavil Bosanca, tisti arhetip "sovražnega drugega", ki je konstitutivni, tako rekoč notranji element slovenske ksenofobije. S prvo potezo je zarisal preseženi okvir družbenega okolja, ureditve in države, ki danes, z varne razdalje, omogoča tako ironičen pogled kot kanec nostalgije, z drugo pa je dal filmu značilni protislovni pečat avtentične slovenske mentalitete.

A film, ki naj bi bil predvsem zgodba o najstniški ljubezni med Seadom (Davor Janjič) in Metko (Nina Ivanič), se tu zanjde v čudnem precepu. Ne le da Metki nekako ne uspe nameniti dovolj pozornosti, zaradi česar njen lik ne more prav zaživeti, huje je, da tudi Sead ni nič podoben pravemu, aktivnemu glavnemu junaku, ampak deluje prej kot nekakšen katalizator za uveljavitev dveh drugih, močnejših figur. To sta kajpak Seadov oče (Zijah Sokolović), zadrti oficir JLA, zastopnik totalitaristične preteklosti, in odtrgani punker Kadunc (Uroš Potočnik), Seadov sošolec in najboljši prijatelj, predvsem pa znanilec anarholiberalne prihodnosti – popolna antipoda, simbolna "oče" in "sin" te filmske zgodbe. Čeprav se v filmu srečata, se ne "prepoznata", zakaj njuna prava konfrontacija poteka preko Seada, ki ga prvi obravnava kot objekt domačega eksercirja, drugi pa v njem prepozna potlačeno komponento lastne identitete. Strel, s katerim si Sead na koncu vzame življenje, zatoorej ne izzveni kot dejanje obupa spričo nesrečne ljubezni, kakor nam na pripovedni ravni sugerira film, ampak prej kot akt paradoksnega samopotrditve junaka, ki v zgodbi ni mogel zaživeti.

Bojan Kavčič